

Milliyet SANAT

YAZARLAR | HABERLER | MİLLİYET KİTAP | VİZYONDAKİLER | VİTRİNDEKİLER | YARIŞMALAR

Milliyet Sanat » Haberler » Diğer » Kadın romancıların hayat verdiği emekçi kadınlar

Kadın romancıların hayat verdiği emekçi kadınlar

08 Mart 2024 - 12:03

Cumhuriyet'in ilk yıllarından bugüne kadın yazarlar, yok sayılan kadın emekçileri kalemleriyle ölümsüzleştirdiler. 8 Mart Dünya Emekçi Kadınlar Günü vesilesiyle kadın romancıların hayat verdiği emekçi kadınlara baktık.

Prof. Dr. Ayşe Naz Bulamur
naz.bulamur@bogazici.edu.tr

Bir çiçeğe su vermek, bir çocuğu layıkıyla büyütmek, bir mesleğe gönül vermek ya da bir canlının hakkını savunmaktır emek. Fakat her emek ve her emekçi, eşit derecede itibar görmez. Her meslek, kırılğan ve zarif olarak nitelendirilen kadınlara uygun görülmez. Erkeklerle mühendisliği, kadınlara annelikle birlikte yürütebilecekleri öğretmenliği yakıştırırız. Yüceltilen ya da küçümsenen emekler, cinsiyet ve sınıf ayrımcılığını yansıtır. Cumhuriyetin ilk yıllarından bugüne kadın yazarlar, yok sayılan kadın emekçileri kalemleriyle ölümsüzleştirir. Yeni Asır gazetesi yazarı Rebia Arif (1903-1936), Erendiz Atasü ve Ayşe Kulin'in romanları, kadınların tarih boyunca azımsanan fedakârlıklarını görünür kılar. Süregelen cinsiyet eşitsizliğine karşı savaşıyor.

Rebia Arif'in ilk defa 2023'te tekrar basılan romanı "Kadın Tipleri" (1935), gazetecilik, pilotluk ve kalfalık gibi farklı mesleklerden kadınların, ataerkil toplumda var olma mücadelelerini anlatır. Bir matbaada kocasıyla birlikte çalışan gazeteci-yazar Sencan, başarılarından dolayı cezalandırılır. Kıskanç kocası Kâmrân, "Âdeta kendi gazetemde bana rakip kesildin," der. Mutsuz evliliğine, 'mürekkep kokusu, kâğıt çirtirtisi, makinelerin uğultusuna' duyduğu aşk sayesinde katlanır. Kendi kusurlarını karısını eleştirerek kapamaya çalışan aksi kocasına acır. Ne kadar fikirleri küçümsenirse bir o kadar hırsıyla yazar. Günümüzde olduğu gibi 1930'larda da pek maddi kazanç getirmeyen ve dolayısıyla ciddiye alınmayan yazarlığı, doktorluk kadar değerli kılar. "En güzel gıda," bir doktor için başarılı geçen ameliyatsa Sencan için yazmaktır.

Elleri mürekkep kokan Sencan kadar mühendislik okuyup pilot olmak isteyen 18 yaşındaki yeğeni Bilen de ailesi tarafından 'erkek kadın' olarak nitelendirilir. 'Erkeğin işini erkeğe' bırakmasını isteyen babasına karşı çıkar. Ebeveynleri, kızlarına tayyareciliği yakıştırmasa da bir ticarethanede çalışmasını isteseler de Bilen hayallerinin peşinden azimle koşar.

Mart 2024
Yeni Sayımız Bayilerde

Etkinlik Takvimi

BUGÜN

Yarın

Her Güne Bir Sanat Terimi

Pop Art

Yazarlar

Seçkin Selvi

'Öteki'ni Şeytanlaştırmak

"ashura" 20 yıl aradan sonra bu yıl ilki düzenlenen Uluslararası Bodrum Tiyatro Festivali'nde yeniden izleyicilerle buluştu.

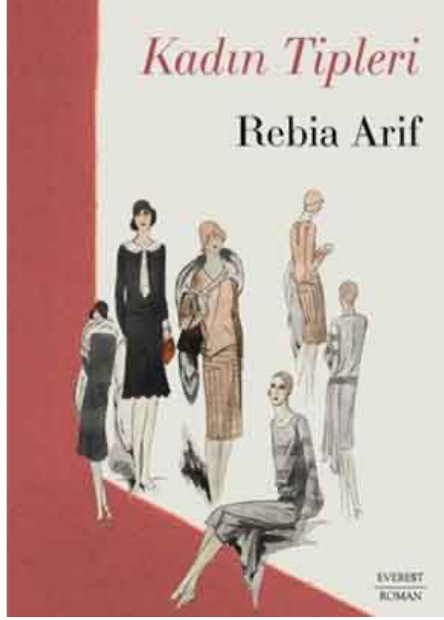

Filiz Aygündüz

Hayatın sertliği

Milliyet SANAT

Milliyet Sanat Dergi aboneliği için tıklayınız.

Romandaki emekçi kadın profili piyano çalan ve Chopin dinleyen genç kadınlarla mı sınırlı diye düşünürken Doktor Ural'ın ihtiyar kalfası Gülsüm Nine ile tanışırız. Doktor, Gülsüm'ün, çocukluğunu bildiği Sencan ile sohbetini bölüp limonata getirmesini hatırlatır. Ural, tepeden baktığı yardımcısının sözünü kesse de roman, işçi sınıfına Sencan'a gelen bir mektup üzerinden ses verir. Mektubunda kendisini işçi olarak tanıtan okur, gazetecinin konforlu ofisinden çıkıp okumaya değil, uyumaya bile vakti olmayan emekçilerle tanışmasını tavsiye eder: "Gez, gör, dinle, köylünün, işçinin arasına katıl" (102). Bir gazeteciyi, işçiyi, mühendis-pilotu ve kalfayı buluşturan bu çok katmanlı kitap, farklı sınıf ve eğitim seviyesinden olan kadınlar arasında diyalog kurar.

Kadın egemen bir Cumhuriyet tarihi

Rebia Arif'in kitabı, mesleklerin cinsiyete göre sınıflandırılmayacağını savunurken Erendiz Atasü'nün otobiyografik romanı "Dağın Öteki Yüzü" (1995), cumhuriyetin kadın mimarlarını hatırlatır. Devlet bursuyla edebiyat okuduğu St. Anne's College'dan 1934'te mezun olan Atasü'nün annesi Hadiye Hanım, Rebia Arif gibi Erken Cumhuriyet Dönemi'nin emekçilerinden. Romanın ön sözünde Atasü, annesinin şimdi Gazi Üniversitesi olarak bilinen enstitünün İngilizce bölümünü kurduğunu ve İngiliz edebiyatı ve çeviri dersleri verdiğini yazar. Türkiye'deki kadın haklarıyla ilgili BBC'de bir konuşma yapmak üzere Atatürk tarafından görevlendirilen Hadiye Hanım, modern Türk kadınının yüzüdür (16-18). Yazar, annesinin ve babasının birbirlerine yazdıkları mektuplarda geçmişin izlerini ararken kadınların tahsilli bir nesil yetiştirme çabalarına şahit oluruz.

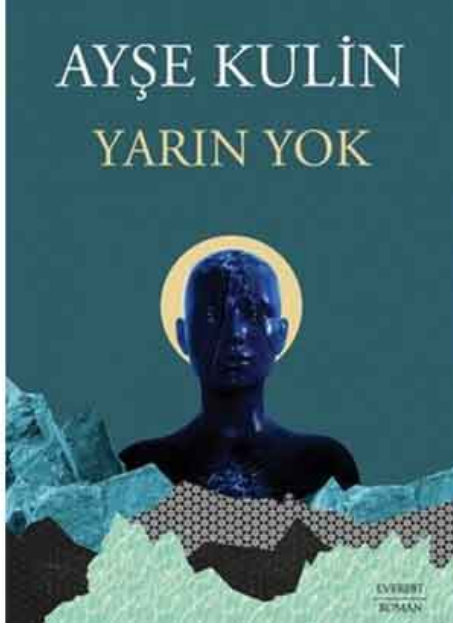

Kurtuluş Savaşı'ndan 1990'lara uzanan roman, İngiltere'de edebiyat okuduktan sonra Türkiye'de

öğretmenlik yapan Vicdan ve arkadaşı Nefise'nin ülkeleri için yaptığı fedakârlıkları anlatır. Atasü'nün annesini anımsatan Vicdan, Arif'in romanını yazdığı 1935'te, kardeşleriyle Uludağ'a tırmanır ve Türkiye'nin, Osmanlı'nın küllerinden yeniden doğuşunu coşkuyla kutlar. Dağın zirvesi, uğruna İngiliz aşkından vazgeçtiği demokratik Türkiye'nin sembolüdür. Fakat Vicdan'ın kızı, Parkinson hastası yaşlı annesini 'düşüp ölmüş bir martıya' (38) benzetirken ilkeli kadınların yerini açgözlü patronların aldığına hayıflanır. Gazete haberi, şiir, hikâye ve mektup gibi farklı yazım türlerini bir araya getiren otobiyografik roman, kadın egemen bir cumhuriyet tarihi kurgular.

Belki de "yarın yok"

Ayşe Kulin'in distopik romanı "Yarın Yok" (2023) ise günümüzden yüzyıllar sonrasında da kadın hekimlerin, sanatçıların ve kâşiflerin kıymetlerinin bilinmediğini gözler önüne serer. Atasü'nün Erken Cumhuriyet dönemi karakterleri gibi, Kulin'in genç kahramanı Mira da toplumsal gelişim uğruna bireysel mutluluğundan vazgeçer. Tatile izin vermeyen zorlu çalışma koşullarında, ölümcül Tayro virüsünün formülünü bulmakla görevlendirilir. Dünyanın geleceği; zeki, çalışkan, cesur bir kadının ellerindedir.

Zamanı doğrusal bir çizgi yerine bir çember olarak kurgulayan roman, bizi geçmiş ve geleceğin kadın liderleriyle buluşturur. Virüsün formülüne ilk ulaşan kadın hekimin soyundan gelen Mira, öbür dünyadaki nineleriyle ses frekansları yoluyla iletişim kurduğunda tarihe yön vermiş kadınlarla tanışırız. Roman, şiddete ve salgına karşı savaşan güçlü kadınlar üzerinden tarih yazar. 1930'lardan yüzyıllar sonrasına uzanan bu üç roman, erkek egemen tarihin kadınların emeklerini azımsadığını vurgular. "Kadın Tipleri'nin, 1935'ten sonra ilk defa 2023'te basılması, Rebia Arif'in de yıllarca unutulduğunu gösterir. Bu romanda, karısına mesleğinde muvaffak olamadığını söyleyen Kâmrân ve kızının pilotluk sevdasını dizginlemeye çalışan baba bugün de aramızda. "Yazma, çalışma, okuma" denilen kadınların yetenekleri köreltilir. Her daim eleştirilen kadınlar, zamanla kendilerini eksik görür. Oysa biz her "dur," "bekle," "yapamazsın" ikazlarına inat hedeflerimize tutkuyla sarılalım. Hiç zaman kaybetmeden ve hiç kimsenin onayını beklemeden hayallerimizin peşinden aşkla koşalım. Çünkü Ayşe Kulin'in romanında olduğu gibi belki de "yarın yok."

Etiketler: 8 mart dünya emekçi kadınlar günü roman kadın

 FACEBOOK YORUM

Facebook hesabınızla yorum yapın, daha çabuk onaylansın!

HABERLER

Edebiyat
Müzik
Plastik Sanatlar
Sahne Sanatları
Sinema

VİTRİNDEKİLER

Albüm
DVD
Kitap

SANAT ARŞİVİ

Edebiyat
Müzik & Sahne Sanatları
Plastik Sanatlar
Sinema
Sanat Terimi

MİLLİYET KİTAP

Kapak Konusu
Köşe Yazıları
Ayın Röportajı
Kitap Tanıtımları

DİĞER

Künye

© 2022 Milliyet Sanat

Milliyet Gazetecilik ve Yayıncılık A.Ş.

Demirören Medya Center, 100.yıl Mah.
2264 sok. No:1 34218